AVUSTAJAT ILMAN RAJOJA LAUSUNTO: EDUSKUNNAN TILINTARKASTAJIEN TILINTARKASTUSKERTOMUS EDUSKUNNAN TILINPÄÄTÖKSESTÄ, TOIMINTAKERTOMUKSESTA JA KIRJANPIDOSTA SEKÄ HALLINNOSTA VUODELTA 2022

Avustajat Ilman Rajoja lausunto tarkastusvaliokunnalle 19.9.2023

Avustajat Ilman Rajoja kiittää mahdollisuudesta lausua Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomuksesta vuodelta 2022. Pidämme tärkeänä, ettei toimintavuoden aikana ole paljastunut väärinkäytöksiä ja että sisäinen valvonta arvioidaan olevan toiminnan laajuuteen nähden asianmukaista. Kiinnitämme huomiota siihen, että eduskunnan työntekijöiden koulutukseen ja hyvinvointiin liittyviä toimenpiteitä ei käsitellä kovinkaan seikkaperäisesti. Toimintakertomuksesta ei käy ilmi mihin kansanedustajien avustajien nykyinen palkkaus perustuu, mihin lausunnossamme keskitymme.

AVUSTAJIEN PALKKAUS

Kansanedustajien avustajat ovat olleet vuosia syvässä palkkakuopassa. Näin, vaikka avustajat ovat muuta eduskunnan virkahenkilöstöä keskimäärin koulutetumpaa: vuonna 2021 vähintään alemman korkeakouluasteen tutkinto oli 55,7 %:lla avustajista, kun se eduskunnan virkasuhteisilla oli 51,9 %:lla (2020: avustajat 61 % ja virkasuhteiset 50,6 %). Korkeasta koulutustasosta huolimatta on avustajien korvaus heidän työstään kaikista eduskunnan henkilöstöryhmistä alhaisin. AIR:n näkemyksen mukaan avustajien nykyinen palkkataso ei vastaa työn vaativuutta eikä kansanedustajaa tukevassa asiantuntijatyössä vaadittua osaamista. Palkkauksen ja työn vaativuuden välinen ristiriita ilmenee johdonmukaisesti myös avustajille suunnatuissa työtyytyväisyyskyselyissä.

Avustajat tekevät vaativaa asiantuntijatasoista työtä, joka vaatii merkittävää itseohjautuvuutta, joustavuutta ja paineensietokykyä. Avustajien työnkuvaan kuuluu valtiopäivätoimien valmistelua, täysistunto- ja valiokuntatyöhön liittyviä valmistelevia tehtäviä, puheiden ja tekstien laatimista, taustamateriaalien kokoamista ja viestintää. Nämä ovat vain muutamia mainintoja avustajan monipuolisista tehtävistä.

Avustajien nykyiselle, alhaiselle palkkatasolle ei ole esitetty hyväksyttäviä perusteita. Kansanedustajien avustajien 2 822 euron kuukausittainen bruttopalkka on etenkin pääkaupunkiseudun elämisen kustannuksiin suhteutettuna alhainen. Palkkatason tulisi perustua työn vaatimustasoon, minkä lisäksi se tulisi suhteuttaa muiden eduskunnassa työskentelevien palkkatasoon. Tulee huomioida, että avustajat työskentelevät valtion korkeinta budjetti- ja

lainsäädäntövaltaa käyttävässä organisaatiossa vastuullisessa tehtävässä, vaaleilla valittujen kansanedustajien tukena.

Kyse ei ole vain yksittäisen avustajan palkkauksesta, vaan koko eduskuntaorganisaation edusta. Alhainen palkkaus aiheuttaa tiheää vaihtuvuutta avustajakunnassa ja kriittisen organisatorisen muistin katoamista. Työtehtävien vaativuutta vastaava palkkaus vähentäisi avustajien tiheää vaihtuvuutta, mikä johtaisi myös entistä kouluttautuneempaan avustajakuntaan. Edustajien ja koko kansanedustuslaitoksen etu olisi minimoida avustajien vaihtuvuus vaalikauden kuluessa.

AIR pitää ajankohtaisena keskustelua myös kansanedustajien avustajien nimikkeestä. Käytännössä avustajan työ vaatii poliittista osaamista, mikä olisi perusteltua näkyä myös nimikkeestä.

PALKKAUKSEN TAVOITE

AIR on ehdottanut työnantajalle avustajien palkkaranteen kehittämistä niin, että palkka koostuisi peruspalkan lisäksi kokemus- ja koulutuslisästä. Näkemyksemme mukaan tämä olisi tärkeä ensiaskel sitouttaa avustajat työnantajaan. Palkkauksen sitominen kokemukseen ja koulutukseen kaventaisi kovaa vaihtuvuutta ja siten myös vähentäisi niitä kustannuksia, joita hallinnolle aiheutuu vaihtuvuudesta (esim. henkilöstöpalvelut, palkeet, it-palvelut, turvallisuusselvitykset). Avustajien näkökulmasta tämä kaventaisi avustajien ja muun henkilöstön välistä palkkakuilua, kannustaisi työskentelemään pidempään kansanedustajan avustajana ja nostaisi avustajan työn arvostusta.

MUITA HAVAINTOJA

Eduskunnan toimintakertomuksessa palkkasumma on kasvanut, mikä on perusteltua yleisen elinkustannustason noustessa. AIR näkee, että kansanedustuslaitoksen kustannusrasitetta kasvatettaessa tulee painopisteen olla palkkakuopassa olevissa henkilöstöryhmissä. Eduskunnan olisi perusteltua vahvistaa henkilöstön osaamista, ja pyrkiä löytämään paitsi vastuuseen, myös osaamiseen perustuvia palkitsemistapoja eri hallinnontasoille.